

سلامت و رفاه

۱۴۹۳

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده حقوق

پایانامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی

موضوع:

مصونیت پارلمانی و جایگاه آن در حقوق کیفری ایران و انگلستان

نگارنده:

مصطفی فروتن

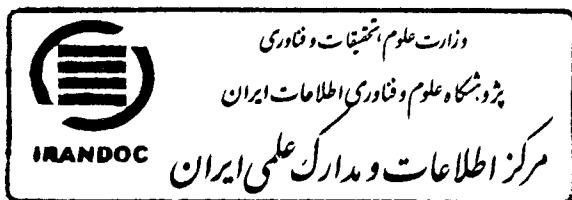
استاد راهنما:

دکتر نسرين مهرا

استاد مشاور:

دکتر رجب گلدوست جویباری

تابستان ۸۹

۱۴۹۳۸۴

۳۳۸۹/۱۰/۱۹

تقدیم بہ:

مادرم: فرزانہ ای کہ دم میحالی اورو بخش زندگی ام است.

پدرم: کہ آموزگار بر جای ماند نم بود

ہمسرم: فرشتہ ای کہ دریای مهرش را کرانہ ای نیست

و

برادرم عباس کہ شمع وجودش در اوج جوانی بہ سردی

گرایید.

با سپاس فراوان از:

- استاد فرهیخته و اندیشمند، سرکار خانم دکتر مهرا که از ابتدا تا انتهای مسیر با راهنماییهای مستمر و موثر خویش، مرا در تدوین و نگارش رساله یاری دادند.

- استاد مشاور ارجمند، آقای دکتر رجب گلدوست جویباری که با طرح مطالب بدیع و نکته‌سنجیهای بخردانه و عمیق، سهم موثری در پیمودن این طریق داشته‌اند.

چکیده:

ضرورت صیانت از نهاد پارلمانی و اعضای آن سبب شده تا امتیاز ویژه‌ای تحت عنوان مصونیت پارلمانی در قوانین اساسی و عادی غالب کشورها پیش‌بینی شود. این امتیاز به دو صورت کلی قابل بررسی است. صورت اول: مصونیت ماهوی یا اصل عدم مسئولیت، که مبین بهره‌مندی نمایندگان از مصونیت در قبال اظهارات و عقایدی که در راستای وظایف نمایندگی می‌باشد. صورت دوم: مصونیت شکلی یا اصل تعرض‌ناپذیری، که به سبب آن نمی‌توان نمایندگان را در طول دوره نمایندگی به علت ارتکاب جرایمی که در غیر انجام وظایف نمایندگی باشد تحت تعقیب قرار داد. فلسفه اعطای چنین امتیازاتی تامین استقلال نمایندگان در راستای انجام وظیفه می‌باشد و مهمترین توجیهی که در مورد آن بیان شده است همان دکترین ضرورت می‌باشد.

موضع هر یک از کشورها در ارتباط با صور مصونیت پارلمانی تا حدودی متفاوت است. اصل ۸۶ قانون اساسی صراحتاً قسم اول مصونیت پارلمانی را مورد پذیرش قرار داده است، در سالهای اخیر توسط شورای نگهبان و رویه قضایی مورد انکار قرار گرفته است. مصونیت شکلی از همان ابتدا مورد رد و انکار قرار گرفته شده است که صحت این امر از منظر فقه پویا و مصالح و ضرورت‌های اجتماعی قابل تردید می‌باشد. در کشور انگلستان مصونیت ماهوی در ماده ۹ سند حقوق بشر مصوب ۱۶۸۹ مورد پذیرش قرار گرفته و در مورد مصونیت شکلی برخلاف گذشته و بنابر ضرورت نمایندگان مجلس عوام و اعیان را نمی‌توان نه در طول اجلاسیه قانونگذاری و نه چهل روز قبل و نه چهل روز بعد از آن توقیف کرد مگر اینکه مجلسی که نماینده عضو آن می‌باشد از وی سلب مصونیت کند. دلیل این امر همان استحکام و استقلال قوه قضائیه و قضات آن کشور می‌باشد.

واژگان کلیدی: مصونیت پارلمانی، مصونیت ماهوی، مصونیت شکلی، دکترین ضرورت، حقوق

کیفری

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه.....	۱.....
الف) طرح و تبیین موضوع.....	۱.....
ب) اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۴.....
ج) سوالات تحقیق.....	۴.....
د) فرضیات تحقیق.....	۵.....
ه) اهداف تحقیق.....	۵.....
و) سابقه تحقیق.....	۵.....
ز) روش تحقیق.....	۶.....
ح) طرح و توجیه پلان.....	۶.....

بخش اول: تبیین مصونیت پارلمانی

فصل اول: مفهوم و ماهیت مصونیت پارلمانی.....	۱۰.....
مبحث اول: مفهوم مصونیت پارلمانی.....	۱۰.....
گفتار اول: مفهوم لغوی مصونیت و پارلمان.....	۱۱.....
بند اول: مصونیت.....	۱۱.....
بند دوم: پارلمان.....	۱۳.....
الف: انگلستان.....	۱۴.....
ب: ایران.....	۱۶.....
گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی.....	۱۷.....
گفتار سوم: سابقه تاریخی بحث.....	۱۸.....
مبحث دوم: ماهیت مصونیت پارلمانی.....	۲۰.....
گفتار اول: مصونیت پارلمانی به عنوان یکی از سببهای معافیت از مجازات.....	۲۰.....

- بند اول: تشریح معاذیر قانونی ۲۰
- بند دوم: مقایسه مصونیت پارلمانی با معاذیر قانونی ۲۲
- گفتار دوم: مصونیت پارلمانی به عنوان یکی از مصادیق علل موجهه جرم ۲۳
- بند اول: تشریح علل موجهه ۲۳
- بند دوم: مقایسه مصونیت پارلمانی با علل موجهه ۲۴
- الف: مقایسه مصونیت ماهوی با علل موجهه ۲۴
- ب: مقایسه مصونیت شکلی با علل موجهه ۲۵
- گفتار سوم: مصونیت پارلمانی به عنوان یکی از مصادیق علل رافع مسئولیت کیفری ۲۶
- بند اول: تشریح علل رافع مسئولیت کیفری ۲۷
- بند دوم: مقایسه مصونیت پارلمانی با علل رافع مسئولیت کیفری ۲۸
- الف: مقایسه مصونیت ماهوی با علل رافع مسئولیت کیفری ۲۹
- گفتار چهارم: مصونیت پارلمانی در اعداد موانع موقت تعقیب دعوای عمومی ۳۰

فصل دوم: مبانی و جایگاه حقوقی مصونیت پارلمانی ۳۳

- مبحث اول: مبانی مصونیت پارلمانی ۳۳
- گفتار اول: مبانی نظری مصونیت پارلمانی ۳۴
- بند اول: ضرورت ۳۴
- بند دوم: حفظ استقلال قوا ۳۶
- بند سوم: اراده حاکمیت ملی ۳۹
- بند چهارم: شخصیت حقوقی نمایندگان ۴۱
- گفتار دوم: مبانی قانونی مصونیت پارلمانی ۴۳
- بند اول: مبانی قانونی مصونیت پارلمانی در حقوق ایران ۴۵
- بند دوم: مبانی قانونی مصونیت پارلمانی در حقوق انگلستان ۴۶
- مبحث دوم: جایگاه مصونیت پارلمانی ۴۷
- گفتار اول: مصونیت پارلمانی در ارتباط با حقوق کیفری ۴۷

- بند اول: رابطه مصونیت پارلمانی با حقوق جزای عمومی ۴۷
- بند دوم: رابطه مصونیت پارلمانی با آیین دادرسی کیفری ۵۰
- گفتار دوم: رابطه مصونیت پارلمانی با حقوق اساسی ۵۲

بخش دوم: صور مصونیت پارلمانی

- فصل اول: مصونیت ماهوی (اصل عدم مسئولیت) ۵۶
- مبحث اول: تشریح و پیشینه تاریخی مصونیت پارلمانی ۵۶
- گفتار اول: تشریح مصونیت ماهوی ۵۷
- بند اول: مفهوم ۵۷
- بند دوم: اوصاف ۵۸
- الف: اطلاق ۵۸
- ب: دوام ۵۸
- ج: امری بودن ۶۰
- گفتار دوم: پیشینه تاریخی مصونیت ماهوی در ایران و انگلستان ۶۱
- بند اول: تاریخچه مصونیت ماهوی در ایران ۶۱
- بند دوم: تاریخچه مصونیت ماهوی در انگلستان ۶۳
- مبحث دوم: قلمرو مصونیت ماهوی ۶۵
- گفتار اول: دامنه شمول ۶۵
- بند اول: دامنه موضوعی ۶۶
- الف: تبیین دامنه موضوعی ۶۶
- ۱- عمل انجام شده در راستای ایفای وظایف نمایندگی باشد. ۶۶
- ۲- عمل ارتكابی باید «اظهارنظر و رای» باشد. ۶۹
- ب: رویکرد حقوق ایران و انگلستان نسبت به دامنه موضوعی ۷۰
- ۱- دلایل طرفداران عدم مصونیت نمایندگان ۷۳

- ۱-۱) دلایل متخذه از اصل ۸۶ قانون اساسی ۷۳
- ۲-۱) دلایل خارج از اصل ۸۶ قانون اساسی ۷۴
- ۱-۲-۱) مصونیت فاقد ریشه اسلامی است ۷۴
- ۲-۲-۱) اصل تساوی اشخاص در برابر قانون ۷۵
- ۳-۲-۱) استناد به مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی ۷۷
- ۴-۲-۱) استناد به نظرات امام خمینی(ره) ۷۸
- ۲- دلایل طرفداران مصونیت نمایندگان ۷۹
- ۱-۲) تقنین اصل ۸۶ قانون اساسی ۷۹
- ۲-۲) فقد سوء نیت و قصد مجرمانه ۸۰
- ۳-۲) اجرای قاعده اهم ۸۱
- بند دوم: دامنه زمانی و مکانی مصونیت ماهوی ۸۳
- الف: دامنه زمانی مصونیت ماهوی ۸۳
- ب: دامنه مکانی مصونیت ماهوی ۸۵
- گفتار دوم: استثنائات مصونیت ماهوی ۸۶
- بند اول: جرایم ۸۷
- الف: جرایمی که رفتار مجرمانه آن جنبه مثبت و مادی دارد ۸۷
- ب: جرایمی که در راستای وظایف نمایندگی نمی باشد ۸۷
- ۱) امور مطبوعاتی ۸۷
- ۲) اعمال سیاسی ۸۷
- بند دوم: تخلف ۸۸

فصل دوم: مصونیت شکلی (اصل عدم تعرض) ۹۱

مبحث اول: تشریح مصونیت شکلی ۹۱

گفتار اول: مفهوم و اصاف مصونیت شکلی ۹۲

بند اول: مفهوم ۹۲

- بند دوم: اوصاف ۹۳
- الف: موقتی بودن ۹۴
- ب: نسبی بودن ۹۴
- ج: شخصی بودن ۹۵
- گفتار دوم: قلمرو مصونیت شکلی ۹۷
- بند اول: دامنه موضوعی مصونیت شکلی ۹۷
- الف: مصونیت شکلی براساس وصف مشهود بودن جرایم ۹۷
- ب: مصونیت شکلی با توجه به شدت جرایم ۹۹
- بند دوم: دامنه زمانی و مکانی مصونیت شکلی ۱۰۱
- الف: دامنه زمانی مصونیت شکلی ۱۰۱
- ب: دامنه مکانی مصونیت شکلی ۱۰۳
- مبحث دوم: رویکرد حقوق ایران و انگلستان در خصوص مصونیت شکلی ۱۰۴
- گفتار اول: رویکرد پیشین حقوق ایران و انگلستان نسبت به مصونیت شکلی ۱۰۴
- بند اول: رویکرد پیشین حقوق ایران نسبت به مصونیت شکلی ۱۰۴
- بند دوم: رویکرد پیشین حقوق انگلستان نسبت به مصونیت شکلی ۱۰۹
- الف: مجلس اعیان ۱۱۰
- ب: مجلس عوام ۱۱۰
- بند سوم: مقایسه رویکرد پیشین حقوق ایران و انگلستان نسبت به مصونیت شکلی ۱۱۱
- الف: امور حقوقی ۱۱۲
- ب: امور کیفری ۱۱۲
- گفتار دوم: رویکرد فعلی حقوق ایران و انگلستان در خصوص مصونیت شکلی ۱۱۲
- بند اول: رویکرد فعلی حقوق ایران نسبت به مصونیت شکلی ۱۱۳
- بند دوم: رویکرد فعلی حقوق انگلستان نسبت به مصونیت شکلی ۱۱۵
- الف: امور کیفری ۱۱۶
- ب: امور حقوقی ۱۱۶

بند سوم: مقایسه رویکرد فعلی حقوق ایران و انگلستان نسبت به مصونیت شکلی..... ۱۱۷

نتیجه..... ۱۱۸

پیشنهادات..... ۱۲۳

منابع..... ۱۲۵

نشانه‌های اختصاری

ق.ا.	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب همه پرسی ۱۱ و ۱۲/۹/۱۳۵۸ هـ.ش.
ق.ا.ق.ت.د.ع.ا.	قانون اصلاح قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب، مصوب ۲۸/۷/۱۳۸۱ هـ.ش.
ق.ا.د.ک.د.ع.ا.	قانون آیین دادرسی کیفری دادگاههای عمومی و انقلاب، مصوب ۲۸/۶/۱۳۷۸ هـ.ش.
ق.م.ا.	قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۷۵ هـ.ش.
ق.م.	قانون مدنی، مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۸ هـ.ش. با اصلاحیه‌های بعدی.
هـ.ش.	هجری شمسی
هـ.ق.	هجری قمری
م.	میلادی

الف) طرح موضوع

زامداری و حاکمیت مسئله‌ای است که همیشه در طول تاریخ ذهن بشر را به خود مشغول ساخته است. فلاسفه و اندیشمندان ژرف‌اندیش سعی نموده‌اند با بررسی و کنکاش در اوصاف انواع زمامداری‌ها بهترین شیوه حکومت را شناسایی کرده و برای تحقق آرمان بشری توصیه نمایند. با مراجعه به اندیشه‌های اندیشمندان هر کدام ادعای بهترین و عادلانه‌ترین شیوه‌های حکومتی مشاهده می‌شود. اما تاریخ برخلاف این امر حکایت می‌کند و به جز برخی دوره‌های اندک واقعیت‌ها از استبداد و ظلم حکایت می‌کند.

با این حال طی دو قرن اخیر در هر سرزمینی به فراخور فرهنگ مردمان آن سرزمین، انقلاب‌های مردمی متعددی به وقوع پیوسته است. از مهمترین دستاوردهای آن‌ها، تغییر ساختار هیأت حاکمه و افزایش دخالت مردم بوده است. سرزمین ایران در طول یکصد سال گذشته دو انقلاب را تجربه کرده است که برآیند آن‌ها دخالت مردم در اداره حکومت بوده است. در این راستا طبیعتاً مجلس مظهر اراده مردم در اداره حکومت می‌باشد. بعد از وقوع انقلاب مشروطیت مجلسی منتخب از نمایندگان مردم تشکیل شده قطعاً انجام وظایف نمایندگی مانند هر امر دیگر دارای لوازمی است که یکی از لوازم مهم انجام وظیفه نمایندگی همان مصونیت پارلمانی است. بدین معنا که به منظور حمایت از نمایندگان مردم در راستای انجام مطلوب وظایف نمایندگی، امتیازات و حمایت‌هایی از سوی قانونگذار برای نمایندگان مجلس برقرار شود.

مصونیت پارلمانی به مصونیت شکلی و ماهوی تقسیم می‌شود. قانون اساسی مشروطیت در اصل ۱۲ خود مصونیت شکلی را مورد اشاره قرار داد. اما هیچ اشاره‌ای به مصونیت ماهوی که ناظر به بهره‌مندی نمایندگان از مصونیت در قبال اظهارات و عقاید و آراء در راستای ایفای

وظایف نمایندگی است، نکرد. علت این امر شاید بی‌تجربگی یا بدیهی بودن امر دانست. با این حال ماده ۱۸۹ آئین داخلی مجلس شورای ملی به رفع این نقص پرداخت.

گرایش غالب کشورها در مسیر تأیید و اثبات بیش از پیش مصونیت اعضای مجالس پارلمانی جهت‌گیری نموده است. به گونه‌ای که حتی کشورهای که پیش‌تر به شکل محدود از نمایندگان حمایت می‌کرده‌اند، در دهه‌های اخیر برگسترش دامنه اصل مصونیت نظر داشته‌اند و رویکردی جامع‌گرایانه مبنی بر پذیرش هر دو صورت مصونیت (ماهوی و شکلی) اتخاذ نموده‌اند. انگلستان از جمله این کشورها است. در انگلستان ماده ۹ سند حقوق بشر مصوب ۱۶۸۹ مصونیت ماهوی را به طور کامل تضمین کرده است و در خصوص مصونیت شکلی هرچند سابقاً نمایندگان فاقد مصونیت بودند. اما امروزه در ایام اجلاس‌های قانونگذاری و چهل روز قبل و بعد از آن از مصونیت تشریفاتی برخوردارند قانونگذار انگلستان به خوبی دریافته است که هر اندازه سازوکارهای حمایتی خود را در راستای صیانت از نهاد پارلمان و اعضای آن افزایش دهد به همان میزان، از سطح پذیرش بیشتری در نزد افکار عمومی بهره‌مند خواهد شد. علیرغم این رویکرد در غالب کشورها، پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و در پی تدوین دوباره قوانین و مقررات تحولات بنیادین در ساختار قانونی کشور به وقوع پیوست. اصل مصونیت پارلمانی در همین راستا به چالش کشیده شد.

رویکرد مجلس خبرگان قانون اساسی بنابه ضرورت بهره‌مندی نمایندگان از مصونیت ماهوی و مصحلت عمومی و تقدم اهم بر مهم مصونیت ماهوی نمایندگان مجلس را در اصل ۸۶ ق.ا. مورد پذیرش قرار داد اما مصونیت شکلی را به دلیل مخالفاً اصل تساوی افراد در برابر قانون و مخالفت با شرع و بدون توجه به تجربه سایر کشورها و رژیم‌های گذشته حاکم بر ایران، بدست فراموشی سپرد.

بعد از گذشت سه دهه از تدوین قانون اساسی و در پی انتقادات و اظهارات و آراء برخی از

نمایندگان دوره ششم مجلس شورای اسلامی این سوال مطرح شد که آیا نمایندگان مجلس حق ابراز عقاید و آراء در انتقاد از برخی نهادها و افراد که متضمن جرایمی مثل توهین و افترا باشد اما این اظهارات در راستای انجام وظایف نمایندگی باشد، دارند یا خیر؟ در این خصوص همواره دو موضع متقابل مطرح بوده. نخست: کسانی که با تبیین فلسفه وجودی اصل مصونیت پارلمانی و تشریح مبانی آن و به استناد تقنین اصل ۸۶ در کنار سایر اصول، نظر بر وجود این حق برای نمایندگان داشتند و دوم دیدگاه کسانی است که با توسل به اصل تساوی اشخاص در برابر قانون و عدم تصریح مصونیت اعضای مجلس در اصل ۸۶ ق.ا. مخالفت مصونیت ماهوی نمایندگان بوده‌اند.

نگرانی گروه اول آن است که در صورت نبود مصونیت پارلمانی، اقتدارگرایی حکام نهایتاً منجر به آن خواهد شد که نمایندگان به هر بهانه‌ای تحت فشار و تعقیب قرار گیرند و عملاً استقلال و شجاعت در انجام وظایف تقنینی و نظارتی مخدوش و متزلزل گردد و در آن صورت حقوق ملت و مصالح عمومی به طور اساسی به خطر بیفتد و نگرانی رویکرد دوم آن است که اعمال مصونیت منجر به آن می‌شود که برخی از نمایندگان آن را دستاویزی برای نیل به اهداف سوء حزبی و سیاسی قرار داده و مرتکب توهین و افترا شوند و در نتیجه حیثیت افراد و امنیت کشور به خطر افتد، بدون اینکه بتوان فرد خاطی و مجرم را تعقیب و محاکمه کرد.

علی ایحال با آنکه پس از انقلاب اسلامی مصونیت پارلمانی در مقایسه با رژیم قانونی حاکم بر این تاسیس حقوقی قبل از انقلاب شکل محدودی به خود گرفته است. همین دامنه محدود و مضیق آنقدر با موانع روبه‌رو شده است که در واقع شناسایی مصونیت ماهوی برای نمایندگان در پرده‌ای از ابهام فرو رفته است و تنش‌های گسترده‌ای که در خصوص شناسایی یا عدم شناسایی این حق از سوی گروه موافق و مخالف ایجاد شده است، ناشی از همین امر می‌باشد.

این اشکال ما را بر آن داشت تا به منظور کشف واقع و رفع شبهات حاکم بر موضوع، به

تحلیل دیدگاه‌های مختلف و تعیین نقاط قوت و ضعف آنها پردازیم با دیدی ژرف و فراگیر و با مقایسه و تطبیق با حقوق انگلستان که در این خصوص قدمتی طولانی و با سابقه دارد، به قضاوتی عادلانه بنشینیم.

ب) اهمیت و ضرورت تحقیق

مصونیت نمایندگان مجلس در مقولات حقوقی و سیاسی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. در نظام جمهوری اسلامی ایران وجود یا عدم این امر و دایره شمول آن بحث‌های داغی در پی داشته است و جناح‌های مختلف سیاسی در این خصوص جبهه‌گیری‌های متفاوتی داشته‌اند. ولی به نظر می‌رسد جامعه حقوقی ایران و اساتید دانشگاهی کمتر در این رابطه اظهارنظر کرده‌اند و در کتب‌های حقوقی فقط چند صفحه به این امر اختصاص داده شده است. برخی افراد بدون مراجعه به صاحب‌نظران امر، در مطبوعات و روزنامه‌ها به طرح دیدگاه‌های مختلف فاقد شمه حقوقی که هیچ تأثیری جز افزودن بر تشتت آراء و ابهام بیشتر نداشته‌اند است، پرداخته‌اند. بنابراین این بار در صدد آنیم با موشکافی مسئله و توجیه و تبیین موضوع از نظر فقهی و مراجعه به حقوق انگلستان به عنوان کشوری که مادر پارلمان‌های دنیا شناخته شده و در این خصوص تجربه کافی را دارا می‌باشد. در سایه مطالعه‌ای همه‌جانبه و تطبیقی درحد بضاعت خلاءهای موجود را شناسایی و در جهت ارائه راهکارهای مناسب با سیستم حقوقی ایران تلاش کنیم.

ج) سوالات تحقیق

نگارنده با انجام تحقیق حاضر درصدد پاسخگویی به سوالات گوناگونی در ارتباط با مصونیت پارلمانی است که از مهمترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱) مبانی توجیهی مصونیت پارلمانی چیست؟

۲) ماهیت مصونیت پارلمانی چیست؟

۳) رویکرد حقوق ایران و انگلستان نسبت به مصونیت پارلمانی چگونه است؟

د) فرضیات تحقیق

۱) یکی از مهمترین مبنای مصونیت پارلمانی دکترین ضرورت است.

۲) مصونیت پارلمانی از ماهیت دو گانه ای برخوردار است.

۳) حقوق ایران و انگلستان رویکردهای متفاوتی در خصوص مصونیت پارلمانی داشته و دارند.

ه) اهداف تحقیق

با بررسی دقیق و بی طرفانه مصونیت پارلمانی و تبیین جایگاه آن در حقوق کیفری ایران و مقایسه این نهاد با تاسیس مشابهه در حقوق کیفری انگلستان درصدد آنیم که اثبات کنیم از یک سو، برخلاف عقیده برخی افراد تأسیس نامبرده در فقه پویای شیعه فاقد مبنا نمی باشد و ادعای فاقد صبغه شرعی بودن مصونیت پارلمانی ادعایی کاملاً بی اساس و ناشی از سطحی نگری به نصوص و قواعد شرعی می باشد. و از سوی دیگر، با بررسی خط و مشی حقوق انگلستان - به عنوان مهد پارلمان دنیا - بهره مندی از تجربیات ارزشمند آن کشور در جهت ارایه پیشنهادات لازم به منظور رفع ابهامات و اختلاف نظرات - در حد توان - و پر کردن خلاءهای موجود در قوانین و مقررات فعلی اقدام شود. و دست کم تحقیق پیش رو زمینه مطالعه و پژوهش بیشتر و لاقلاً احساس ضرورت پرداختن عمیق تر به موضوع را فراهم آورد.

و) سابقه تحقیق:

مصونیت پارلمانی از جمله موضوعاتی که در حقوق اساسی و آیین دادرسی کیفری به آن پرداخته شده است. اما با مراجعه به این کتب مشاهده می شود که فقط چند صفحه به این امر اختصاص داده شده است، البته در کتب حقوق اساسی از یک زاویه به آن پرداخته شده و در کتب آیین دادرسی کیفری از زاویه ای دیگر به آن پرداخته شده است خلاصه اینکه کتابی که جامع و مانع و به طور همه جانبه به این مسئله نگریسته باشد فعلاً موجود نمی باشد.

در خصوص مقالات نیز باید بیان نمود در حقیقت همان مطالب کتب را بیان می‌کنند فقط در برخی موارد اندکی آن را بسط و گسترش می‌دهند.

اما بررسی امر در حقوق انگلستان امری کاملاً بدیع و تازه است که در این خصوص کمبود منابع در تحریر این پایان‌نامه مشهود و ملموس است.

ز) روش تحقیق

در بررسی روش تحقیق دو مطلب حائز اهمیت است اول گردآوری، دوم تجزیه و تحلیل و فصل‌بندی مطالب. روش گردآوری در این تحقیق همانند غالب تحقیق‌های علوم انسانی روش نظری مبتنی بر تحلیل و توصیف قوانین و منابع موجود کتابخانه‌ای است و در انجام آن سعی شده است از منابع موجود اعم از کتابها، مقالات، تقریرات اساتید و پایان‌نامه‌ها و رویه قضایی به صورت جامع استفاده شود. با مراجعه به منابع و مطالعه‌ی آنها فیش‌برداری‌های لازم صورت گرفته و در وهله دوم مطالب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

ح) طرح و ساماندهی تحقیق

در تحقیق حاضر به تبعیت از عنوان تحقیق یعنی مصونیت پارلمانی و جایگاه در حقوق کیفری ایران و انگلستان به دو بخش تقسیم کرده‌ایم در بخش اول مصونیت پارلمانی را تبیین کرده‌ایم که در دو فصل به مسائل مربوطه پرداخته‌ایم. که فصل اول مفهوم و ماهیت مصونیت پارلمانی و فصل دوم را به مبانی و جایگاه حقوقی مصونیت پارلمانی اختصاص داده‌ایم و هرکدام از مسائل مذکور را در یک مبحث به بحث گذارده‌ایم. بدین ترتیب که در فصل اول، مبحث اول را به مفهوم و مبحث دوم را به ماهیت مصونیت پارلمانی پرداخته‌ایم و در فصل دوم مبحث اول را مبانی و مبحث دوم را به جایگاه حقوقی مصونیت پارلمانی اختصاص داده‌ایم.

و در بخش دوم به صور مصونیت پارلمانی پرداخته‌ایم. در فصل اول بخش دوم مصونیت ماهوی را بررسی کرده‌ایم و در فصل دوم مصونیت شکلی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌ایم.

فصل اول خود متشکل از دو مبحث که در مبحث اول تشریح (مفهوم و اوصاف) و پیشینه تاریخی مصونیت پارلمانی و در مبحث دوم قلمرو مصونیت ماهوی مورد بحث قرار داده‌ایم.

فصل دوم به مانند سایر فصول از دو مبحث تشکیل شده است. به دلیل اینکه در حقوق کنونی ایران مصونیت شکلی وجود ندارد بنابراین به ناچار در مبحث اول به تحلیل مصونیت شکلی پرداخته‌ایم که از دو گفتار تشکیل شده که در گفتار اول مفهوم و اوصاف مصونیت شکلی مورد بررسی قرار گرفته و در گفتار دوم قلمرو مصونیت شکلی و در مبحث دوم رویکرد حقوق ایران و انگلستان نسبت به پذیرش مصونیت شکلی مورد بحث و بررسی قرار داده‌ایم.

بخش اول:

تبیین مصونیت پارلمانی